

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Oszályozás

027.43

Idő

1960

Személy

Helyszám

Szerző:

H.R.

Cím:

A magyar nyelv...

Forrás:

Gyűjtemény

(Hely)

(Idő)

1960. máj. 18.

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

A napokban egy nagybácska fiú jött be a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárba. Elmondotta, hogy a III. próbára készülő szirti Sas örs küldte és a „Hősök voltak” című könyvet szeretné kölcsön kérni. Ez a könyv ugyanis elengedhetetlenül fontos a próba ismereteihez. Közösen akarják elolvasni az összejegyzéseken.

Kérőlapot nyomtam a kezébe és megkértem, írja ki a könyv helyszámát a katalógusból. Csak úgy kaphatja meg a kért művet. A fiú megilletődve lépett a katalógusszekrényekhez. Arcáról bizonytalanságot olvastam le. Hol találja meg a kért könyv helyszámát? Oda mentem hozzá és ekkor elárulta, hogy először van itt, ebben a nagy könyvtárban.

Bizonyára köztetek is akad olyan, aki most lép először a könyvek otthonába. Bemutatom hát nektek is — miként kis vendégünknek — a könyvtár tükre: a katalógust. Különösen a III. próbások figyeljenek jól.

A katalógus elnevezés görög eredetű; annyit jelent, mint felsorolás, jegyzék. Mégpedig bizonyos rendszerbe foglalt jegyzék. (A képtárak, múzeumok is hasonló jegyzékbe foglalják gyűjteményüket.) A katalógus egyidős a könyvtárral. Már az időszámításunk előtt kétezer évvel alapított nívői könyvtár több ezer agyagtáblából álló könyvtárlományát is katalógusba foglalták. Ez a katalógus szintén agyagtáblából állt. Később fatáblákra, papirusztekercsre írták, majd könyvalakú katalógusokat készítettek. Ma önálló karton-

lapokra fektetik a könyvek címléírását.

A katalógus a könyvtár állományát elsősorban betűrendbe sorolja; másodsorban tárgykörök szerint csoportosítja. Például: Gárdonyi Géza: Egri csillagok című regényét a „G” betűnél és Gárdonyi művein belül az „E” betűnél találhatjátok meg. Ez az úgynevezett betűrendes katalógus. Ilyen minden könyvtárban található; a kisvárosi és falusi népkönyvtárakban is. Az ifjúsági könyvtárakban egy-egy szép illusztrációval díszítik a katalóguslapokat. Így még jobban felhívják a kis olvasók figyelmét a könyvre.

De hol keressétek a „Hősök voltak” című könyvet, amelynek a szerzője nincs feltüntetve, mert minden fejezetét más szerző írta. Itt a címet kell figyelembe venni, s ezek szerint a „H” betűnél található meg. Mint fontos tudnivalót említettem, hogy ha a könyv címe határozott névelővel (a,

az) kezdődik, akkor az utána következő szó alapján sorolják be a katalógusba. Például: „Az ezeregyéjszaka meséi” című könyvet az „E” betűnél keressétek. A határozatlan (egy) névelő beleszámít a betűrendbe. (Például: Egy magyar nábob című könyvet Jókai művei között az „Egy”-hez sorolják.)

A könyvtárak ezenkívül — amint említettem — tárgykörök szerint is csoportosítják könyvvállományukat. Aszerint, hogy miről szól a könyv, mit tartalmaz. Például: történelemtől, sportról, képzőművészetről, természettudományról stb. Ezeket a tárgyköröket, vagy

szakcsoportokat nemzetközileg elfogadott számokkal jelölik. (A természettudományak 5, a történelemnek 9-a száma.) A fő szakcsoportokat utána részekre bontják. A történelmet például: országok, korok stb. szerint. Ezeknek a főszám mellett külön számuk is van. Ebben a számsorozatban a betűrendes szakmutató igazít el, amelyben a keresett szakcsoportok mellett a megfelelő számszámot is megtalálhatjátok. Nézzük meg, hová kerül be Gárdonyi Géza: Egri csillagok című műve. Besorolják a történelmi regények közé, s mivel az ifjúságnak szól, az ifjúsági regények katalógusában is szerepel. A „Hősök voltak” című könyvet a következő szakcsoportokban kereshetitek: „Magyar hősök, hazafiak élete” (szakszáma: 92.323.21/439), „A Magyar Kommunista Párt története” (szakszáma: 3KP/439/1), „Forradalmi mozgalmak Magyarországon” (szakszáma: 323.27/439).

E két alapvető katalógus mellett, főleg a tudományos könyvtárak sokféle, sajátos katalógustípusokat is készítenek. Például: a Pécsi Egyetemi Könyvtárban címszó-katalógust, amely a könyvek címét sorolja betűrendbe. Az Országos Széchényi Könyvtárban cikk-katalógust, amely nyilvántartja a folyóiratok jelentősebb cikkeit. A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár földrajzi, a Budapesti Egyetemi Könyvtár pedig arcképkatalógust is készít. Ez utóbbi a híres emberek arcképeinek felőhelyét jegyzi fel a kartonlapokra.

Már ennyiből is láthatjátok, hogy milyen fontos szerepe van a könyvtárakban a katalógusnak. Segítségével a sok tíz- és százezer könyv közül szinte percek alatt lehet előkeresni bármely írásművet. Ismerjétek hát meg ti is, és keressétek fel minél gyakrabban a könyvek otthonát.

H. R.